

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE
KLASA: UP/I-612-08/21-06/0022
URBROJ: 532-04-01-03-02/2-21-1
Zagreb, 19. siječnja 2021.

Ministarstvo kulture i medija na temelju članka 12. stavka 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“, broj 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20) i članka 20. stavaka 1. i 2. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 89/11 i 130/13), donosi

RJEŠENJE

1. Utvrđuje se da **Konavska svadbena zdravica**, ima svojstvo nematerijalnoga kulturnog dobra u smislu članka 9. stavka 1. alineje 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.
2. Za kulturno dobro iz točke 1. ovoga Rješenja utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite:
 - osigurati dostupnost dobra javnosti;
 - poticati prenošenje i njegovanje kulturnoga dobra u izvornoj sredini;
 - poticati sudjelovanje pojedinaca, grupa i zajednice koje baštine dobro u identificiranju, definiranju, izvođenju i prenošenju dobra;
 - popularizirati i promovirati kulturno dobro održavanjem stručnih skupova, putem elektroničkih medija, audio i video zapisa i na drugi način;
 - osigurati održivost dobra kroz edukaciju, identificiranje, dokumentiranje, znanstveno istraživanje, očuvanje, zaštitu, promicanje, povećanje vrijednosti, mogućnost prenošenja tradicije nasljednicima putem formalnog i neformalnog obrazovanja, te revitalizaciju napuštenih segmenata dobra;
 - educirati stručni kadar za prenošenje znanja i vještina putem seminara, radionica, formalnog i neformalnog obrazovanja;
 - nastaviti sa istraživanjem dobra, primjerenim dokumentiranjem u svim vidovima i načinima suvremenog bilježenja te stručnim i znanstvenim vrednovanjem;
 - promicati funkciju i značaj dobra u društvu, te uključiti zaštitu dobra u planirane razvojne programe;
 - popularizirati i promovirati nematerijalno kulturno dobro te time nastojati ojačati svijest da je Konavska svadbena zdravica jedinstveno blago koje na lokalnoj i nacionalnoj razini osigurava kulturnu raznolikost te provoditi mjere zaštite kako bi se izbjegla opasnost od nestajanja, uništenja ili pretjerane komercijalizacije kulturnoga dobra;
 - nositelj dobra dužan je provoditi mjere zaštite radi njegova očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra, pridržavajući se njegove povijesno-tradicijske matrice i pojavnosti.
3. Nositelji su sve pravne i fizičke osobe evidentirane na Popisu nositelja koji je sastavni dio ovoga Rješenja. O svim promjenama nositelja nadležno tijelo je dužno obavijestiti Stručno povjerenstvo za utvrđivanje svojstva kulturnoga dobra, koje će sukladno izmjenama revidirati Popis nositelja.
4. Na predmetno nematerijalno kulturno dobro iz točke 1. izreke ovoga Rješenja primjenjuje se Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svi propisi koji se odnose na kulturna dobra.
5. Predmetno kulturno dobro upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske - Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem **Z - 7437**.
6. Žalba ne odgađa izvršenje ovoga Rješenja.

Obrazloženje

Konavoska svadbena zdravica duži je svečani govor uvijek istog oblika i sadržaja koji se izvodi prigodno, napijajući, u zdravlje i blagostanje na svadbama u Konavlima. Izvodi je zdravičar pred svatovima tik pred glavno jelo na svadbenoj večeri/ručku. U zdravici se cjeline odvajaju zazivom zdravičara kako ono i oče akobogda, na što prisutni stojeći na nogama odgovaraju Amen dabogda. Svadbena zdravica jedina je cjelovita preživjela nazdravica u Konavlima. Njezini dijelovi se napijaju često i u drugim svečanim prilikama, kao što su obiteljske i seoske svečanosti, ali na terenu svjedočimo jedino o cjelokupnom korpusu zdravice koju danas poznajemo na svadbenom veselju i dijelom na proslavi krsnog imena. Konavoska zdravica koja je 1935. tiskana u Dubrovniku odnosi se na napijanje na krsnom imenu, identična je svadbenoj, osim što je iz nje izlučen dio koji napija bračnim vrijednostima. Takvu zdravicu danas je vrlo rijetko čuti. Premda se vjenčanje u opsegu i sadržaju u Konavlima promijenio od polovice 19. stoljeća, zdravica je preživjela kao središnje zbivanje svečanosti. Govori se i danas na svim svadbama i kao i prije, središnja je počasnica cijeloga veselja. Izgovaranjem zdravice kulminira svadbeno veselje. U svim poznatim oblicima održava se kad se pečeno, kao glavno jelo donosi na stol, prije nego se pristupi jelu, na koje se do dvadesetih godina 20. stoljeća pozivalo pjesmom Udrimo na pečeno. Uz upaljenu svijeću na stolu (čijim je paljenjem i molitvom za pokojne do sredine 20. stoljeća počinjalo nazdravljanje) zdravičar (prije domaćin od trpeze ili rjeđe neki drugi svat) počinje napijanje. Svi pirci, svatovi, odnosno sudionici svadbene večere/ručka slušaju i odgovaraju Amen dabogda po svakoj završenoj cjelini. Do sredine 20. stoljeća svadbenu su zdravicu znali govoriti u cijelosti gotovo svi muškarci u Konavlima pa nije bilo svadbe na kojoj je netko ne bi znao govoriti. Ako nitko od svatova nije vičan, u drugoj polovici 20. stoljeća zdravicu izvodi zdravičar, pozvan na svadbu samo radi toga. Takvog zdravičara nevjesta dariva darom koji je oblikom identičan daru za domaćina trpeze. Iako se govori u povodu sklapanja braka dvoje mladih, u zdravici se obraća roditeljima ili domaćinima. Nevjestu koja prelazi iz jednog doma u drugi, na nekoliko mjesta dariva se blagoslovom, a mladoženju se gotovo i ne spominje. Zazivanje blagoslova domaćinu smatra se indirektnim zazivanjem blagoslova mladencima. Na današnjim vjenčanjima zdravičar izgovara zdravicu u cijelosti, premda iz zapisa iz 19. st. vidimo kako su ponekad zdravice naizmjenice govorili svatovi; stari svat, domaćin od trpeze i kum. Gdje jedan staje drugi nastavlja i govori se dok se cijela ne izgovori. Zdravičarima treba od 14 do 18 minuta da je izgovore. Zdravica počinje obraćenjem sudionicima kao miloj i dragoj braći. U prvom dijelu definira se struktura, Bog-mi, slijedi dio o poštenju i ugledu, uzusima i običaju kao nepromjenljivom cilju. Slijedi zaziv blagoslova poljoprivrednih radnji, djelovanja, putovanja, obilja u hrani, imovini i zdravlju i veselju te zaziv dobra usporedan s prirodnim elementima i metaforičkim opisima iz prirode; zaziv blagoslova samog veselja i blagoslov mlade. Nakon zazivanja blagoslova ide napijanje zdravice, i to redom: za Boga, za Isusa i zdravlje i sjeme domaćinovo te obiteljski red, za sv. Trojstvo i zajedništvo svih, slijedi za tužne i nevoljne, zaziv za dobra te posljednje napijanje trpezi i domaćinu. Poslije svakog napijanja sudionici glasno odobravaju Amen dabogda! Prvi put je u Dubrovniku tiskana 1886. godine, a na kraju stoljeća Antun Radić prenosi njezinu slavu uz pomoć Nike Balarin objavljujući o njezinoj popularnosti i strukturi u to vrijeme te osebujnom primjeru govorništva kao složenog oblika izražavanja na selu. Uz nekoliko tiskanih izdanja nakon 1935. godine, postoje i rukopisi u mnogim konavoskim kućama. Konavoska svadbena zdravica jedinstveni je primjer strogog poštivanja zadanog usmenog oblika koji je preživio mnoge promjene svadbenog obreda i načina života.

Konavoska svadbena zdravica davno je prepoznata i dokumentirana kao važni segment i posebnost nematerijalne baštine Konavala. Iako vitalan, običaj je tijekom 20. stoljeća doživio bitne promjene (umjesto samih svatova, zdravicu danas redovito izgovaraju za to pozvani zdravičari), pa je zaštita zdravice kao nematerijalnog kulturnog dobra važna za daljnje njegovo očuvanje i prenošenje mlađim generacijama.

Povjerenstvo za nematerijalnu kulturnu baštinu Ministarstva kulture na sjednici održanoj 14. 11. 2018. ocijenilo je da Konavoska svadbena zdravica ima svojstvo nematerijalnoga kulturnog dobra kako to definira Zakon o zaštiti i očuvanju kulturne baštine u članku 9. stavku 1. alineji 2.

Na osnovi predočene dokumentacije i iznesenih činjenica, a prema preporuci Povjerenstva za nematerijalnu kulturnu baštinu, Stručno povjerenstvo za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra na sjednici održanoj 23. prosinca 2020. utvrdilo je da **Konavoska svadbena zdravica**, ima svojstvo kulturnoga dobra.

Donošenjem ovoga Rješenja, sukladno članku 12. stavku 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara na predmetno dobro primjenjuju se citirani Zakon, kao i svi drugi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

Sukladno članku 12. stavku 4. istoga Zakona, točkom 5. izreke ovoga Rješenja, određena je obveza upisa predmetnoga dobra u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara.

Sukladno članku 12. stavku 5. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, žalba protiv ovoga Rješenja ne odgađa njegovo izvršenje.